

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Василенко А.Ю.

*кандидат геологічних наук, державний експерт,
Міністерство освіти і науки України*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ (НА ПРИКЛАДІ ШВЕЙЦАРІЇ)

Однією з цілей існування Європейського дослідницького простору є поліпшення співпраці окремих європейських країн у науковій сфері. Задля поліпшення наукового співробітництва в межах Європейського дослідницького простору (далі – ЄДП) планується застосування політики відкритої науки, однак реалізація такої політики на міжнародному рівні неможлива без її реалізації на рівні національному. Аналіз існуючого досвіду може бути використаний Україною при формуванні та реалізації національної стратегії відкритої науки.

Формування державної політики відкритої науки в Швейцарії за останнє десятиліття відбувається достатньо інтенсивно. Одним з перших документів, які стосуються питання відкритої науки можна вважати Швейцарську національну стратегію «Наукова інформація: доступ, обробка та захист» [1]. У подальшому 2017 року була затверджена Національна стратегія вільного доступу [2], що окреслює засади просування відкритого доступу як загальної мети.

Проте проект засадничого документу, Швейцарської національної стратегії відкритої науки на 2021-2028 роки (далі – Стратегія), було презентовано лише в 2019 році. Стратегія додатково розширює Національну стратегію вільного доступу, яка продовжує залишатись чинною і покликана окреслити засади співпраці між ЗВО та науковими спільнотами. Передбачається, що така співпраця посилить основоположну роль відкритої науки в суспільстві, забезпечуючи долучення та довіру до науки.

Складністю запровадження політики відкритої науки в ЄДП є факт наявності у кожної країни свого бачення визначення терміну відкритої

науки. В Стратегії наводиться таке: відкрита наука – це спосіб проведення, поширення, розгортання, трансформації цифровими інструментами, мережами та засобами масової інформації наукових досліджень, освіти та інновацій. [3].

Також, з метою розуміння поточного стану справ, під час підготовки Стратегії було проведено SWOT-аналіз сучасного стану наукової сфери в Швейцарії в контексті формування та реалізації державної політики відкритої науки.

До сильних сторін (Strengths) було віднесено такі як світова репутація швейцарських передових досліджень і прагнення швейцарських ЗВО та їхніх наукових бібліотек надавати послуги своїм користувачам у питаннях стосовно відкритої науки. До слабких сторін (Weaknesses) – низький рівень використання репозитаріїв дослідницьких даних (понад 90% даних в репозитаріях належать лише 3% вчених), низький рівень прийняття принципів FAIR та забезпечення «видимості» і низький рівень співпраці е-інфраструктур. До можливостей (Opportunities) – готовність швейцарських ЗВО та державних органів сприяти співпраці та координації на національному та міжнародному рівнях та відносна стабільність, добробут та привабливість Швейцарії і, відповідно, її ЗВО. До загроз (Threats) – відсутність кваліфікованих фахівців для управління дослідницькими даними, низький рівень усвідомлення ролі відкритості в науковій діяльності для кар'єрного зростання окремих вчених та невідповідність репозитаріїв принципам FAIR (25% сховищ не відповідають вимогам).

Спираючись на результати наведеного аналізу, Стратегія визначає чотири загальних цілі та п'ять сфер діяльності на період 2021-2024 рр.

Чотири цілі Швейцарської стратегії: розвиток можливостей поширення та інтерпретації, урегулювання існуючої децентралізації та різноманітності, посилення діалогу між наукою та суспільством, прийняття відкритості та принципів FAIR.

П'ять сфер діяльності на період 2021-2024 рр.: відкритий доступ (включає комунікацію та підвищення обізнаності, створення спільних служб та цифрової інфраструктури), оцінка досліджень (включає в себе перегляд того, як оцінюються науковці та ВНЗ щодо їхніх досягнень, пов'язаних із дослідженнями), FAIR-дані та послуги (спрямована на розвиток потенціалу ЗВО з міждисциплінарною перспективою), науково-дослідні та інтеграційні проекти (спрямована на відкриті інновації, науку громадян та відкриті освітні ресурси, шляхом співпраці

між ЗВО та їх філіями та інтеграцією зовнішніх партнерів у проекти), цифрові інфраструктури даних про дослідження (спрямована на розробку сталого фінансування для існуючих та нових національних е-інфраструктур).

З огляду на вищевказане можна дійти висновку, що до 2019 року державна політика відкритої науки в Швейцарії скоординованою не була. Визначення основних засад такої політики є важливим кроком, проте її реалізація буде тривалою, що передбачено термінами виконання Швейцарської національної стратегії відкритої науки (2021-2028 роки).

Швейцарія може бути гарним прикладом для України, оскільки Швейцарія, як і Україна не є країною-членом Європейського Союзу, але прагне бути залученою до ЄДП.

Список використаних джерел:

1. Scientific information: Access, processing and safeguarding. National strategy. 2014. URL: https://www.swissuniversities.ch/fileadmin/swissuniversities/Dokumente/Organisation/SUK-P/SUK_P-2/SUK_P-2_NationaleStrategie_20140403_EN.pdf
2. Stratégie Nationale sur Open Access. 2017. URL: https://www.swissuniversities.ch/fileadmin/swissuniversities/Dokumente/Hochschulpolitik/Open_Access/Open_Access_strategy_final_f.pdf
3. Swiss National Open Science Strategy. 2019. URL: https://www.swissuniversities.ch/fileadmin/swissuniversities/Dokumente/Organisation/SUK-P/SUK_P-2/OpenScience_Strategy_v2.5_clean.pdf

Мосора Л.С.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТАЖУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Законодавство України визначає стажування як різновид навчання персоналу на робочому місці під керівництвом відповідальної особи після теоретичної підготовки або одночасно з нею з метою практичного